

PUZZEL Nr 51

een interessante opgave

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10		11							13
14	15	16							19
20		21			22	23	24	25	
26				27		28		29	
30				31		32		33	
		34				35			
36	37		38		39			40	41
42		43	44				46		42
47			48		49		50		
				51		52			55
						57			
							59		
								59	

VERVOLG VAN PAG. 1

gepakt, welke ingreep zoals te berednemen zou zijn de toestand van onze gulden plotseling aanzienlijk dreigende te verergeren. De gulden werd op een hoger peil gebracht ofwel *gereddeerd*. De handeling zelf was doodsimpel (zie het begin van dit verhaal): de regering maakte bekend voortaan slechts voor een bepaalde hoeveelheid goud in grammen, meer dan tot dusverre, een gulden te willen betalen. (Als het tegenovergestelde gebeurt, spreekt men van devaluatie, een gebeurtenis die de oudere lezers zich nog uit 1936 zullen herinneren). Ja, een technisch weinig gecompliceerde daad, maar ook één die grote moed en besef van verantwoordelijkheid vraagt want de operatie raakt het „hart” van ons economisch leven.

DE GEVOLGEN

Ziedaar een, uiterst onvolledige, toelichting op het gebeurde.

In nog beknoptere vorm nu nog enkele opmerkingen over de gevolgen.

Ten eerste — en dat behoeft nu geen betoog meer — wordt de overspannen conjunctuur afgeremd. „Atgekold”, zei minister Zijlstra in de Tweede Kamer. Zo zal onze directeie zich geplaatst zien voor een bemoeilijkende van onze export, gepaard gaande met een verscherpte concurrentie op de binnenlandse markt! Men begrijpt nu dat dergelijke negatieve gevolgen, verre van een onvermijdelijk nevenverschijnsel te vormen, door de regering juist beoogd werden: de verplicht verzekerde moest wat gelukmeerd worden, wilde hij niet hodeldebodel geraken.

En, zo zult u zich afvragen, wat nu met ons persoonlijk en in onze gezinnen? Ter beantwoording van deze vraag moeten we onderscheiden de directe en de indirecte gevolgen. Om met de laatste te beginnen: wij zijn allen betrokken bij het conjunctuuremmend effect van de revaluatie.

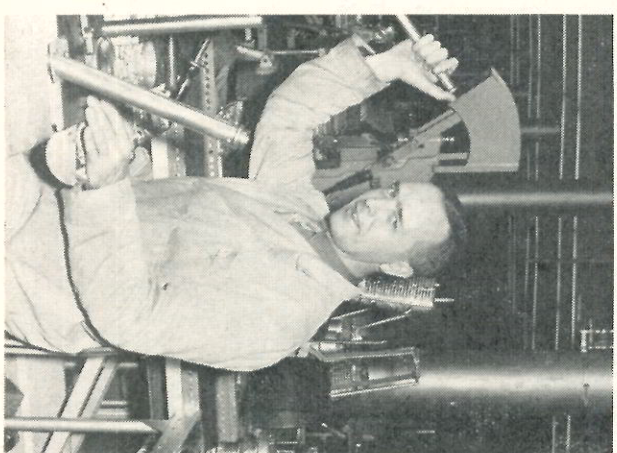
Dat is de schaduwzijde. Als de tekorten niet bedrogen zal het overigens nogal meevallen, dus geen zorgen voor de tijd. Merkwaardig genoeg is — economie is nu eenmaal een moeilijke vak — hoort er bij die negatieve gevolgen ook weer een pluspunt. De kans op een verlaging van de belastingdruk is, althans theoretisch, wat dichterbij gekomen, maar o, schrijver wijst alle aansprakelijkheid af als hij u ten onrechte hoopvol gestemd blijkt te hebben!

Wat de directe gevolgen betreft: de reeds besproken inflationistische tendens wordt krachtig afgeremd en zelfs zullen op verscheidene gebieden, vooral wat geïmporteerde goederen betreft, prijsverlagingen verwacht mogen worden. Enkele grootwinkelsbedrijven en wat reizen naar het buitenland betreft, ook de Nederlandse Spoorwegen hebben deze reeds aangekondigd. Tot slot — een verheugend gevolg nu de vakanties naderen — uitgedrukt in vreemde geldsoorten (de markt uitgesonderd) is onze gulden in waarde is al heel wat. En in ieder geval is de gulden *harder* geworden. Om misverstanden te voorkomen: plecter niet over onze mooie nieuwe knaken, want die zijn gewoon met de gulden meegegaan!

V. L.

De afdeling Metaalwaren van de ENAF heeft maandag 20 maart a.s. een jubilaris in haar midden. Het is de heer J. J. Brugeman, die dan een dienstverband van 12½ jaar achter de rug heeft. Onze gelukwensen.

Maandag 20 maart a.s. is het 12½ jaar geleden dat de heer C. van de Meent in Utrecht in onze dienst trad. Hij is werkzaam op de Montage Afdeling. Een prettige overgang wenssen wij hem toe.

het v.d.H.-tje

VANDER HEBBM

Redacteur:
C. SCHREVEL
Nr 687
17 maart 1961

PERSONEELSORGAAN VAN VAN DER HEEM N.V. EN AANVERWANTE BEDRIJVEN - DEN HAAG EN UTRECHT

WAT IS ER MET DE GULDEN GEBEURD?

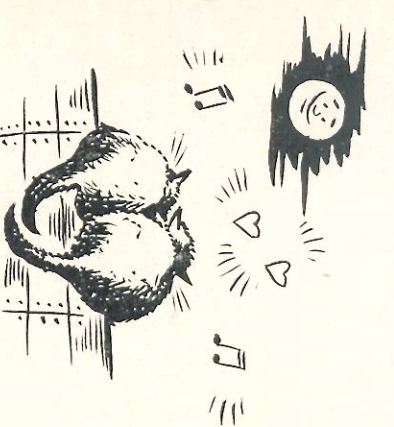
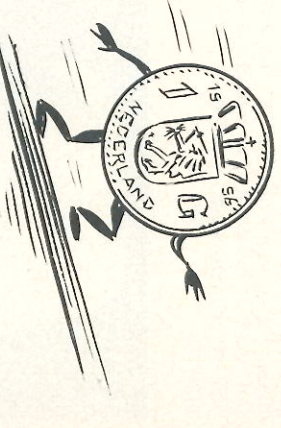
BETEKENIS

De golfverschijnselen in het economische leven, zoals hausse, crisis, malaise e.d. en de leer van het geldwezen vormen beslist niet de gemakkelijke onderdelen van de economie. Verre van dat! Maar dat het twee „hoofdstukken” zijn waarbij letterlijk iedereen ten nauwste is betrokken, begrijpt instinctief ook hij of zij die nog nooit een economieboek in handen heeft gehad. Immers: wie napraat over de crisis van 1929 en de daarop gevolgde depressie gedurende vele jaren, heeft weet van de golfverschijnselen in onze samenleving; anders gezegd van de conjunctuur. En wat de geldtheorie betreft: wie van onze lezers kent niet, uit eigen herinnering of van horen zeggen, de frapante omvang die nu rondweg 40 jaar terug de geldontwaarding (inflatie) in Duitsland heeft aangenomen? Of, om dichterbij bij huis te blijven, wie weet niet dat wij in 1961 met onze gulden nog maar een derde kunnen „doen” van hetgeen waarvoor de munt ons voor de oorlog in staat stelde.

DE PROBLEMEN

De waarde van de gulden (of een andere valuta) wordt bepaald door de regering. In ons geldsysteem (er zijn ook andere mogelijkheden!) gebeurt dat op een op het eerste gezicht nogal simpel aandoende manier: een bekendmaking van de hoeveelheid goud in grammen waarvoor zij bereid is voortaan een gulden te betalen. Een schijnbaar eenvoudige daad, maar in wezen één met verstrekkende gevolgen. (Gaat u, om een vergelijking te trekken, in gedachten maar eens na wat de consequenties zouden zijn van een bevel... van alle in het land aanwezige meternaten vijf centimetersstreepjes af te knippen, terwijl het restant toch meer blijft heten!).

... Onze gulden stijgt...

...Als de lente en kattenmuziek.

Als men dan bovendien nog weet of aanvaren wil dat geldwezen en conjunctuur samenhangen als de lente en kattenmuziek, zijn er zeker geen verdere babbels meer nodig om duidelijk te maken dat 5 maart 1961 een belangrijke dag is geweest. Op die zondagavond toch — we hebben het allen door de radio gehoord of in ons dagblad gelezen — heeft onze regering laten we zeggen iets met de gulden uitgehaald.

Het verzoek over die ingreep hier iets te vertellen was min of meer te verwachten. Maar aan de mogelijkheid van de vraag doet dit niets af. De schrijver zal zijn best doen de aanvraag in te willigen, zij het onder een dubbel voorbehoud. Hij zal onvolledig zijn en hier en daar de zaak eenvoudiger voorstellen dan ze is in een mate dat de valkeconom die dit verhaalje onder ogen krijgt er naar van moet worden.

DE INGREEP

Daarom nu achtte onze regering die zondagavond de grootheid, de zogenaamde *indicatoren*, evenzeer als de arts een kijk op onze gezondheid krijgt aan de hand van: pols, bloeddruk, temperatuur e.d. Men ziet dat

Horizontaal: 1. stoomtuer op schepen; 6. nest van grote roofvogels; 11. huuroer; 12. tapjtachtige stof; 14. afk. v. aan boord; 16. graven; 18. wateremmer; 19. moeder; 20. muziekstuk waarin het hoofdthema meermalen voorkomt; 22. alneembare overdekking van een voorhuis; 24. kind van een negeth en een blanke; 26. zoogdier in Afrika; 27. zaaaplus van een tropische boom; 29. reinigingsmiddel; 30. afk. van administratie; 31. naam van een voetbalpool; 33. voorwerp, dat een heldere klank geeft; 34. afzonderlijk; 35. kubieke meter; 36. ondiepte in het water; 38. helmstok; 40. deksel van een kan; 43. niet gesloten; 45. kriching; 46. zeegras; 47. evenaar; 49. muzieknoet; 50. drievoudige pauselijke kroon; 51. afk. v. Gedeputeerde Staten; 52. hierheen; 54. bron; 55. terreurganssatie; 56 min; 57. hifwacht; 59. pl. in Drente; 60. zandspeeling.

Verticaal: 2. ter nagedachtenis; 3. pl. in Gelderland; 4. met spoed (Lat.); 5. blauwkatonen klei; 6. afrastering; 7. voorheen (Lat.); 8. geschookt ding element samrukken; 9. afk. v. naam; 13. pl. in Zd.-Afrika; 15. vereniging; 17. Indische koe; 19. larve van een insect; 21. romzwerende stepbewoners; 22. eert. gebruikelijk samengesteld projectiel; 23. biljartspel in de vorige eeuw; 25. plantengeslacht; 27. gesloten rijk van bepaald model; 28. man, zoogdier; 31. zo noemt een Amerikaan zijn auto; 32. Japanse munt; 36. riv. in Rusland; 37. heilige stier der oude Egyptenaren; 39. kleur; 41. van, uit Ierland; 42. wending; 44. niets; 46. onbeschadde; 48. zwenvogel; 50. uitdrukking; 53. straat (Fr.); 54. groei; 56. afk. v. Middelbaar Onderwijs; 58. oude lengtemaat.

Oplossingen moeten uiterlijk dinsdag 28 maart a.s. in het bezit zijn van mev. Hartsuiker, redactie VDH-tje. De volgende prijzen zijn beschikbaar: 1e prijs f 15,—, 2e prijs f 10,—, 3e prijs f 7,50, 4e, 5e en 6e prijs f 5,—.

VERVOLG VAN PAG. 2

Microns en millimeters

De diamant wordt geslepen tot dunne plaatjes ter dikte van 1,6 mm. Uit deze plaatjes worden vervolgens diamantstaafjes van 0,3 mm diameter geboord, deze hebben dus een lengte van 1,6 mm. Het verkregen diamantstaafje wordt aan beide einden konisch geslepen en gepolijst. Tot slot worden de toppen rond geslepen tot een radius van slechts 18 micron voor L.P. platen en 75 μ voor N.P.'s en het staafje wordt middendoor gedeeld tot twee diamant naalden, die in hun honder worden gemonteerd.

Tot slot nog enkele vergelijkende cijfers, die aantonen hoeveel de diamantnaald aan waarde biedt ten opzichte van de saffiernaald.

Diamant Saffier
Dunzaanheidsfactor 10 1
Hardheid 5 70
Wrijvingcoëfficiënt 0,70 1,13—1,60

Uit een en ander blijkt, dat het een lange weg is geweest om van de eerste geslaagde poging in 1877, geregistreerd geluid weer hoorbaar te maken, tot de huidige perfecte in geluidweergave te komen. Dat de ogenschijnlijk simpele maalt daarbij een obstakel van belang is geweest, is na het voorgaande ongetwijfeld duidelijk geworden. Met de komst van de diamantnaald echter lijkt het laatste woord wel gesproken.

VAN VARKENSHAAR NAAR DIAMANT

GELUIDSREGISTRATIE VERGDE LANGE WEG

(vervolg)

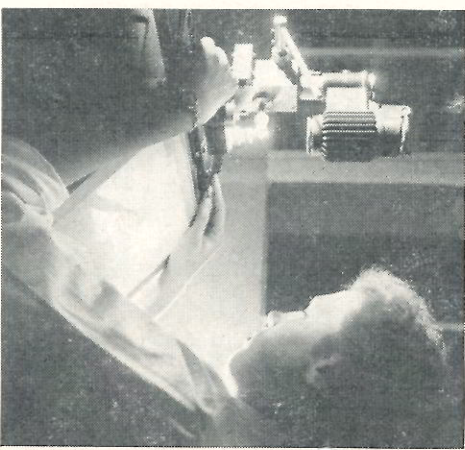
Diamant en saffier zijn evenwel dure edelstenen, terwijl levens de bewerking ervan niet gemakkelijk en daardoor duur was. Diamant is de hardste delstof die men zich maar kan denken en kan dus alleen met diamant geslepen worden. Vandaar dat het in die tijd zeer zeker niet voor massaproductie in aanmerking kwam. Trouwens, de gehele grammofonplatenzaak was nog maar heel primitief. Het orkest zat voor een enorme trechter en speelde zo hard mogelijk, zodat in ieder geval toch iets geregistreerd werd. Aan het einde van de trechter bevond zich het membraan met de snijbellel. Tonen lager dan 300 Hz of hoge tonen van meer dan 3500 trillingen per seconde werden niet meer geregistreerd. Terwijl het opgenomen toonspectrum nog werd vermindert door allerlei ruis. Om toch maar zoveel mogelijk geluid te reproduceren, werden aan de naalden allerlei vormen gegeven. Lange spits naalden met een puntdoorsnede van 50 micron (één micron is een duizendste millimeter) of afgehothte naalden waarvan de puntdoorsnede 100 micron bedraagt, naalden met verdikkingen in de schacht e.d.m.

Rond 1907 kwam Hall op het idee om de naalden niet van een zeer harde stof zoals bijvoorbeeld van saffier te vervaardigen, maar van een zachter materiaal dan waaruit de plaat was samengesteld. Hij experimenteerde o.m. met cactusnaalden.

Niet alleen op het gebied der platen en naalden werd geëxperimenteerd, maar ook in de sector van het mechanische gedeelte der geluidsregistratie en weer-gramme. Een der gevolgen was, dat in het jaar 1927 de eerste platenwisselaar ter beschikking van het publiek kwam. Dit feit betekende tevens, dat men geheel andere eisen aan de grammofonnaald ging stellen. Het wisselen van platen is natuurlijk prachtig, maar als voor iedere nieuwe plaatkant een nieuwe naald ingezet moet worden, dan gaat het automatische effect toch wel voor een groot deel verloren. Men verlangde dus naalden die langer meegingen. Door het gebruik van zeer harde naalden, bij voorbeeld met stalen schacht en wolfram punt alleen was het probleem niet op te lossen. De hardheid van de naald, de naalddruk en het platenmateriaal zijn componenten die nauwkeurig op elkaar afgestemd dienen te zijn om tot een zo goed mogelijk resultaat te komen. Rond 1930 ging men zich daartoe verdiepen in de problemen van de atlastervorming. Men onderzocht de vormverandering van de naald tijdens het spelen en men trachtte door een juiste materiaal-samenstelling van zowel plaat als naald te komen tot een naald- en groefvorm die een minimum aan slijtage veroorzaakte. Want wat is het geval?

Algemeen gesteld kan men zeggen, dat door de wrijving tussen naald en plaat slijtvlakjes op de naald ontstaan, waardoor deze een beitelvorm krijgt en de groef uitslijft. Daarnaast is er het microscopische fijne plaatslijpsel dat tijdens het afspelen wordt geproduceerd en dat mede als slijpmiddel in de groef werkt. Bij normaalgroefplaten is dan ook een betrekkelijk stompe naald nodig om de slijtage op het schellak voldoende laag te houden. 75 micron is wel de beste waarde gebleken. Stalen naalden worden in de moderne toonopnemers evenwel niet meer gebruikt. Als gevolg van het feit, dat deze naalden steeds verwisseld moesten worden en dus uitneembaar dienden te zijn, was de compliance, de bewegende massa, van de toonopnemer groot en de plaatsijfage overeenkomstig.

Tevens werden belangrijke stappen gedaan op het gebied der plastica en ook dit bleek voor de grammofonplatenabriekage van groot belang. De grammofonplaten werden voortaan geperst uit een soort vinyl, een fijnkorrelig materiaal, met daardoor weinig ruis, onbreekbaar en wat ook zeer belangrijk is (mede als gevolg van de geringe naalddruk) zeer slijtvast. Dit alles betekende echter het einde van de stalen naald. Voor vinylplaten is alleen een saffier of diamantnaald bruikbaar; een stalen naald zou de groef snel beschadigen. De mogelijkheid om saffier langs synthetische weg te fabriceren opende ook de weg naar massaproductie.

Teneinde de juiste hoek tussen naald en beugel te kunnen controleren, wordt een vergroot schatuubeeld op het controlerend geworpen. De plaats binnen de naald gefixeerde lijnen is maatgevend voor het al of niet goedkruwen van het produkt.

Door de langere levensduur — gemiddeld 100 uren — had het zin de saffiernaald vast in het element te bouwen. Had de saffier al een tweehonderd maal zo lange levensduur als de stalen langspeelnaald, de laatste stap in de richting van een perfecte geluidsweergave, de diamantnaald heeft meer dan een tien maal zo lange levensduur als saffiernaalden, dus in het algemeen een levensduur van meer dan duizend uren. Dit betekent, dat zij zonder merkbare slijtage 1500 kilometer platengroef kan afspelen.

Vervolg pag. 4 kolom 1

WINSTUITKERINGSREGELING

In tegenstelling tot het bericht dat in dit VDH-tje de winstuitkeringsregeling zou worden bekendgemaakt, moeten wij u mededelen dat deze publicatie eerst kan plaatsvinden op 31 maart a.s.

Bezetenheid

Heeft u ook gelezen, dat Soekarno in Indonesië de bestaande patiënterij heeft opgeheven en vervangen door een eigen, soekarnaans geval van patiënterij? De reden was, dat in de bestaande patiënterij naar zijn mening de jongelieden alleen maar leren knopen leggen en kaartlezen, maar niet doordringen worden van het lijken van het volk.

Heeft u ook gelezen, dat op diezelfde dag er iemand tot doctor in de geneeskunde promoveerde over „Sterfte door honger in Midden-Java”? Ja, die soekarnaanse patiënterij kunnen met dit proefschrift beïnvloeden bij hun kennis nemen van het lijken van hun volk. Daar zit wel een vorange tromie in. Je zou dit een verschijnsel van een soort bezetenheid kunnen noemen; een zich hebben opgesloten binnen een idee, van waaruit de patiënt de dingen rondom zich al zien maar van die gezichtsbegeving uit kan zien.

Je kunt ook zeggen, dat elke eenzijdigheid in denken en doen een vorm van bezetenheid is, althans een begin ervan kan zijn.

Het woord zegt het al: je bezit niet meer iets, maar dat andere zit boven op je en jij bent zelf erdoor bezeten. Je staat er niet meer zelfstandig en kritisch tegenover, maar het idee heerst helemaal over je en dwingt je alleen zijn kant uit te kijken.

Nu zullen we Soekarno verder maar Soekarno laten, want we hebben vaak genoeg met dit soort bezetenheid te doen in onze dagelijkse omgeving. Daar komen we het ook in allerlei graden van heftigheid tegen.

U kent ze, niet waar, die mensen, die zo hun heel eigen mening over de dingen hebben. Nu is het op zich zelf uiteraard goed je een duidelijke mening te vormen over de mensen en de dingen. Maar bij dit soort lichte of erge bezetenheid van bepaalde lieden heeft die eigen mening een heel opvallende lading gekregen. Deze mensen kunnen meestal erg moeilijk of helemaal niet verdragen, dat je hun mening niet zo zwaar neemt als ze het zelf doen. O ja, ze geven je formeel wel het recht kritiek uit te oefenen. Maar wees daarbij vooral niet humoristisch, zelfs niet voor een klein beetje; want dan leggen ze dat dadelijk uit als een niet voor eerstig nemen van hun gedachten. Dit soort ideëbezetenheid is erg gevechtig, omdat persoon en idee zo niet elkaar zijn verbonden, dat kritiek op plannen en opvattingen als een persoonlijke aanval wordt ervaren. Denk u er dus om: dit is brandgevaarlijk materiaal!

Scheurer Sr.

Ziekentroost zeg ik hierbij hartelijk dank voor het bewijs dat ik gedurende mijn ziekte niet ben vergeten.

Z. IJlphay,
Kastenfabriek.

O.R.-VERGADERING UTRECHT

Donderdag 9 maart vergaderde onze Utrechtse Ondernemingsraad onder leiding van ir P. G. Zaaijer. Naast de directieafdeling werd de besteding van de boetepot voorgesteld en de kiescommissie voor de ondernemingsraadverkiezing benoemd.

Directieafdelingen

De voorzitter verstrekt enkele cijfers over het jaar 1960, waaruit blijkt, dat dit een goed jaar is geweest. Voor dit jaar zijn de vooruitzichten ook niet ongunstig, waarbij wel in aanmerking moet worden genomen, aldus de heer Zaaijer, dat zo langaanhoudend ook in Utrecht het personeelsprobleem ons parten gaat spelen. Vooral die producten die sterk seizoen-gebonden zijn moeten, vooral op de exportmarkt, vóór het seizoen aanwezig zijn om ze te kunnen verkopen. Juist deze aansluiting kan niet altijd voor de volle honderd procent worden verzekerd door een tekort aan personeel. Alle maatregelen zijn genomen om, indien enigszins mogelijk, dit personeelstekort op te heffen.

Bestemming boetepot

Het voorstel van de Ondernemingsraad, om het bedrag van f. 1.167,— dat het vorige jaar aan boete is ontvallen te verdelen in f. 750,— voor Ziekentroost en f. 417,— voor het Ondernemingsfonds, wordt goedgekeurd.

Van de inkomsten der premiefondsen zal 2/3 voor het Studiefonds worden bestemd en 1/3 voor het Ondernemingsfonds.

Benoeming Kiescommissie

Voor de aanstaande ondernemingsraadverkiezing wordt door de Ondernemingsraad voorgesteld de volgende heren in de kiescommissie te benoemen: M. de fen.

VOORJAAR 1961 DUS ...

TYPEWEDSTRIDEN IN APRIL a.s.

Gesteld dat de commissie Machinenschrijven eens zou vergeten een nieuwe typewedstrijd uit te schrijven, wat dan? Zouden we het dan zonder moeten doen? In geen geval, want vergeten is uitgesloten omdat steeds weer van alle kanten de vraag wordt gesteld: „Wanneer krijgen we weer een typewedstrijd?” Dat is een verheugend teken. Men is aan onze wedstrijden gewend geraakt en weet dat daarbij het nuttige met het aangename wordt verenigd.

Voorjaar 1961 zal weer staan in het teken van de algemene wedstrijd. U weet wat dat betekent: een nu nog onbekende tekst zal dan door u moeten worden overgetypt, zo accuraat mogelijk maar ook zo snel mogelijk.

Dit betekent weer OEFENEN. In de laatste week van april is het zover. Wat zou u ervan denken nu reeds de eerste stap te doen om élan uw beste beentje te kunnen voorzetten!

ZANG en DANS

De vorige week donderdag hadden wij in de grote zaal van het Ontspanningsgebouw te Den Haag een personeelavond, waar ons mannekoor optrad en onze balletgroep een dansoefening liet zien. Na de pauze werd de bekende speelfilm THE IRON PETTICOAT met onder andere Bob Hope en Käthe Heppburn vertoond.

Wij kunnen u zeggen,

iron petticoat te zien was, werd hartelijk gelachen.

Het blijkt dat ons mannekoor nog steeds, ondanks de gestadige groei, versterking kan hebben. U kunt zich als lid opgeven bij het bestuur (hr Trimbos, toestel 509) of als u weten wilt hoe er wordt geteerd, dan gaat u dan eens op een repetitie volkomen vrijblijvend luisteren (woensdagavond na werkdag).

Emilie Bertiner, de man dan wie we onze grammofonplaat danken.

Hoewel ook dit de oplossing niet bleek te zijn, luidde, voor geruime tijd althans, rond 1912 de doodsklok voor de saffier, daar de Phonograph en de Graphophone volkomen waren verdrongen en was gebleken dat de saffier door de leisteen in de plaat op een dusdanige wijze sleet dat de scherpe slijtvlakken van de naald als beitel op het zachtere plaatmateriaal gingen werken. De stalen naald, goed voor het spelen van één plaatsijde, had zijn weg naar het grote publiek gevonden.